

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража

(Обн., ДВ, бр. 25 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 74 и 82 от 2009 г., бр. 32 и 73 от 2010 г., бр. 81 от 2011 г., бр. 103 от 2012 г., бр. 15 и 68 от 2013 г., бр. 53 от 2014 г., бр. 42 и 79 от 2015 г. и бр. 32 от 2016 г.)

§ 1. Член 3 се изменя така:

„Чл. 3. (1) Осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение.

(2) За нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.“

§ 2. Член 17 се изменя така:

„Чл. 17. В Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и териториалните ѝ служби се осъществяват следните дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси:

1. придобиване, съхранение, носене, употреба и отчет на оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия;

2. транспортиране на оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия;

3. извършване на ремонтни дейности на оръжия и боеприпаси;

4. извършване на технически прегледи, бракуване и унищожаване на оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия;

5. осъществяване на контрол върху дейностите с оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия.“

§ 3. В чл. 34, ал. 1 думите „за провеждане на психологически изследвания с кандидатите за държавни служители и със служителите на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" и териториалните ѝ служби, както и“ се заличават.

§ 4. В глава шеста се правят следните изменения и допълнения:

1. Наименованието на глава шеста се изменя така:

„Психологическа лаборатория. Изследване за професионална и психологическа пригодност“

2. Член 35 се изменя така:

„Чл. 35. (1) Кандидатите за държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 1 в Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" и в териториалните ѝ служби задължително преминават през изследване за професионална и психологическа пригодност, което включва психологическо изследване и полифизиографски тест.

(2) Задължително изследване за професионална и психологическа пригодност, включващо психологическо изследване и полифизиографски тест, се провежда и за действащи служители по чл. 19, ал. 1, т. 1 при преназначаване на по-висока по вид длъжност.“

3. Създават се чл. 35а, 35б и 35в:

„Чл. 35а. (1) Изследване за професионална и психологическа пригодност, което включва психологическо изследване и полифизиографски тест, под формата на ретестиране може да се извърши за определяне на актуалната психологическа съвместимост на държавните служители по чл. 19, ал. 1, т. 1 с изискванията за заеманата длъжност и с пригодността им да изпълняват служебните задължения.

(2) Обект на ретестиране са държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 1, които:

1. имат затруднения и сериозни дефицити в професионалната адаптация, обучението и специализираната подготовка;

2. проявяват демотивация, емоционална неадекватност и рисково поведение;

3. извършват системни дисциплинарни нарушения.

(3) В случаите по ал. 2 ретестирането се извършва по нареждане на министъра на правосъдието или на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

(4) Предложение за ретестиране до министъра на правосъдието или до главния директор могат да правят началниците на териториалните служби на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“. Предложението съдържа описание на проблемните поведенчески прояви на държавния служител, аргументи за необходимостта от провеждане на ретестиране, подробни лични и служебни данни, служебна характеристика.

(5) При констатиране на психологическа несъвместимост на държавния служител с изискванията за заеманата длъжност и непригодност да изпълнява служебните задължения той се предлага за оценка на изпълнението на длъжностните задължения.

Чл. 35б. (1) С полифизиографските тестове по чл. 35 и 35а се оценяват надеждността и интегритетът на кандидатите и служителите.

(2) За участие в полифизиографските тестове по ал. 1 и 2 кандидатите и служителите дават писмено съгласие.

Чл. 35в. (1) Изследването за професионална и психологическа пригодност по чл. 35 и 35а се извършва от експерти психолози от независима психологическа лаборатория и приключва с експертно заключение.

(2) Условиата и редът за извършване на изследването за професионална и психологическа пригодност по чл. 35 и 35а се определят с акт на министъра на правосъдието.“

§ 5. В чл. 43 ал. 3 се изменя така:

„(3) Минималната жилищна площ в спалното помещение за всеки лишен от свобода не може да е по-малка от 4 кв. м. Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ поддържа актуална база данни за капацитета на местата за лишаване от свобода.“

§ 6. Член 57 се изменя така:

„Чл. 57. (1) Съдът определя първоначалния режим за изтърпяване на наказанието, както следва:

1. специален режим – на осъдените на доживотен затвор и на доживотен затвор без замяна;

2. строг режим:

а) на осъдените на лишаване от свобода за повече от 5 години за умишлени престъпления;

б) на осъдените на лишаване от свобода за умишлени престъпления, когато не са изтекли повече от 5 години от изтърпяване на предходно наложено наказание лишаване от свобода, което не е било отложено на основание чл. 66 от Наказателния кодекс, независимо от реабилитацията;

в) на осъдените на лишаване от свобода за умишлени престъпления, извършени в изпитателния срок на условно осъждане, за което е постановено отложеното наказание да се изтърпи отделно, ако сборът от двете наказания надвишава две години;

3. общ режим – във всички останали случаи.

(2) Съдът може да определи първоначален строг режим и в случаите по ал. 1, т. 3, когато осъденият се е укривал в хода на наказателното производство.

(3) Съдът може да определи първоначален общ режим и в случаите по ал. 1, т. 2, когато осъденият не е с висока степен на обществена опасност.“

§ 7. Член 58 се изменя така:

„Чл. 58. Осъдените се разпределят в местата за лишаване от свобода по ред, определен от главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ съобразно възможността да изтърпяват наказанието най-близо до постоянния си адрес и изискването на чл. 43, ал. 3, както следва:

1. в затворите - осъдените с първоначално определен специален режим;

2. в затворите или затворническите общежития от закрит тип - осъдените с първоначално определен строг режим;

3. в затворническите общежития от открит тип - осъдените с първоначално определен общ режим.”

§ 8. Член 59 се изменя така:

„Чл. 59. (1) Жените изтърпяват наказанието лишаване от свобода в отделни затвори и затворнически общежития.

(2) Непълнолетните лишени от свобода се настаняват в поправителни домове, отделно за момчета и момичета.

(3) Лишените от свобода чужди граждани изтърпяват наказанието в затвори и затворнически общежития, определени със заповед на министъра на правосъдието.“

§ 9. Член 60 се изменя така:

„Чл. 60. Със заповед на началника на затвора могат да се обособяват отделения за настаняване на лишени от свобода с висока степен на обществена опасност, страдащи от алкохолизъм или наркомания, лица с психически разстройства или уязвими лица с оглед на тяхната безопасност, както и безопасността на другите лишени от свобода и на служителите.“

§ 10. Член 61 се отменя.

§ 11. В чл. 62 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) точка 1 се изменя така:

„1. при включване в обучения, в курсове за придобиване на специалност, за повишаване на квалификацията или за работа - при изявено желание от лишения от свобода;“

б) в т. 3 след думите „постоянния адрес“ се добавя „или настоящия адрес“;

в) точка 5 се изменя така:

„5. при необходимост с цел съобразяване с изискванията на чл. 43, ал. 3; в този случай се взема предвид и желанието на лишения от свобода.“

2. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Заповедите за преместване или отказът да се уважи молба за преместване подлежат на жалба или протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно.“

§ 12. В чл. 63 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „ал. 1, т. 1 и 4“ се заменят с „ал. 1, т. 1, 4 и 5“.

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Заповедта за преместване или отказът за преместване подлежат на жалба или протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно.“

§ 13. Член 64 се изменя така:

„Чл. 64. (1) Лишените от свобода с добро поведение, които са изтърпели най-малко една четвърт, но не по-малко от 6 месеца от наложеното наказание в затвор или в затворническо общежитие от закрит тип, могат да бъдат премествани по инициатива на началника на затвора или по тяхна молба за доизтърпяване на наказанието в затворнически общежития от открит тип.

(2) Началникът на затвора се произнася с мотивирана заповед след вземане на становището на ръководителя на направлението за социална дейност и възпитателна работа, на заместник-началника по режимно-охранителната дейност и на началника на съответното затворническо общежитие относно поведението на осъдения по време на изтърпяване на наказанието и съобразно изискването на чл. 43, ал. 3. Екземпляр от заповедта се връчва на осъдения срещу подпис и се изпраща на прокурора, осъществяващ надзор върху изпълнението на наказанието.

(3) В заповедта за преместване началникът на затвора се произнася и за режима на изтърпяване на наказанието по реда на чл. 65.

(4) Заповедта подлежи на жалба или протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от връчването ѝ чрез началника на затвора пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно. Когато съдът не уважи жалбата, последваща молба може да се подаде не по-рано от шест месеца от влизането в сила на заповедта.”

§ 14. В глава осма, раздел IV се създава чл. 64а:

„Чл. 64а. (1) Лишените от свобода, които изтърпяват наказание в затворническо общежитие от открит тип, могат да бъдат премествани в затвор или в затворническо общежитие от закрит тип, когато:

1. грубо или системно нарушават установения ред;
2. за тях са налице данни за подготвяне на бягство или друго престъпление;
3. системно се отклоняват от работа;
4. влияят отрицателно върху останалите.

(2) Преместването по реда на ал. 1 се извършва от окръжния съд по местоизпълнение на наказанието по предложение на началника на затвора след вземане на становище на лицата по чл. 64, ал. 2.

(3) Окръжният съд се произнася еднолично с определение, което не подлежи на обжалване.

(4) След изготвяне на предложението началникът на затвора може да разпорежи преместване на осъдения в затвор или в затворническо общежитие от закрит тип до произнасянето на съда.”

§ 15. В чл. 66 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 след думите „следващия по-лек“ се добавя „от началника на затвора“.

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Началникът на затвора се произнася с мотивирана заповед след вземане на становището на ръководителя на направление за социална дейност и възпитателна работа, на заместник-началника по режимно-охранителната дейност или на началника на съответното затворническо общежитие относно поведението на осъдения по време на изтърпяване на наказанието. Екземпляр от заповедта се връчва на осъдения срещу подпис и се изпраща на прокурора, осъществяващ надзор върху изпълнението на наказанието. Заповедта подлежи на протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от връчването ѝ пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно.“

3. Досегашните ал. 2 и 3 стават съответно ал. 3 и 4.

§ 16. В чл. 67 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Режимът може да бъде заменен със следващия по-тежък, когато лишеният от свобода грубо или системно нарушава установения ред, системно се отклонява от работа или влияе отрицателно върху останалите:

1. в рамките на определения от съда първоначален режим – с мотивирана заповед на началника на затвора, по собствена инициатива или по предложение на заместник-началника по режимно-охранителната дейност, на ръководителя на направление за социални дейности и възпитателна работа или на началника на съответното затворническо общежитие; началникът на затвора изисква становището на всяко от изброените лица;

2. в следващия по-тежък от определения от съда първоначален режим – от окръжния съд по местоизпълнение на наказанието по предложение на началника на затвора.“

2. Създават се нови ал. 2 и 3:

„(2) Заповедта по ал. 1, т. 1 подлежи на жалба или протест пред окръжния съд по местоизпълнение на наказанието в 14-дневен срок от връчването ѝ. Съдът се произнася еднолично с определение, което не подлежи на обжалване.

(3) Когато по реда на ал. 1, т. 1 е определен специален режим, се прилага разпоредбата на чл. 198, ал. 3.“

3. Досегашните ал. 2 и 3 стават съответно ал. 4 и 5.

§ 17. В чл. 68 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „комисията по изпълнение на наказанията“ се заменят с „началника на затвора“.

2. Създава се ал. 3:

„(3) Когато по реда на ал. 1 е определен специален режим, се прилага разпоредбата на чл. 198, ал. 3.“

§ 18. В чл. 69 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „комисията по изпълнение на наказанията“ се заменят с „началника на затвора“.

2. В ал. 2 думите „комисията по изпълнение на наказанията“ се заменят с „началника на затвора“.

3. Алинея 3 се отменя.

§ 19. В чл. 71, ал. 3 думите „чл. 198, ал. 2“ се заменят с „чл. 198, ал. 4“.

§ 20. Раздел VI „Комисия по изпълнение на наказанията“ с чл. 73 и 74 се отменя.

§ 21. В чл. 86 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 след думата „повереници“ се добавя „или с лице, с което се намират във фактическо съжителство“.

2. Създава се нова ал. 3:

„(3) Кореспонденцията на лишените от свобода не подлежи на контрол на писменото съдържание, освен когато това се налага за разкриване и предотвратяване на тежки престъпления.“

3. Досегашната ал. 3 става ал. 4.

4. Създава се ал. 5:

„(5) Лишените от свобода, които изтърпяват наказанието си в място за лишаване от свобода, което не е най-близо до постоянния им адрес, могат да ползват правата на свиждане и телефонна връзка при по-благоприятни условия, определени със заповед на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията.“

§ 22. В чл. 97 се правят следните допълнения:

1. В т. 2 след думата „вземат“ се добавя „заемат“ и се поставя запетая.

2. Създава се т. 11:

„11. възпрепятстват наблюдението на помещенията, които обитават, както и да затрудняват по какъвто и да е начин дейността на служителите по наблюдение на поведението им.“

§ 23. В чл. 102 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 2:

„(2) Дисциплинарните наказания по чл. 101, т. 7 и 8 могат да се налагат само при извършено дисциплинарно нарушение по чл. 100, ал. 2, т. 4 и 6-8, както и при системни нарушения по чл. 100, ал. 2, т. 1-3 и 5.“

2. Досегашната ал. 2 става ал. 3.

§ 24. В чл. 104, ал. 1 след думите „се налагат“ се добавя „с мотивирана заповед“.

§ 25. В чл. 109 ал. 2 се изменя така:

„(2) Когато лишеният от свобода е наказван за нарушение, извършено в срока по ал. 1, той се смята за ненаказван, ако не извърши друго нарушение в двегодишен срок след изтърпяване на последното наказание.“

§ 26. В чл. 111 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „обжалване пред районния съд по местонахождението на затвора“ се заменят с „жалба или протест пред административния съд по местоизпълнение на наказанието“.

2. В ал. 5 думата „определение“ се заменя с „решение“.

3. В ал. 6 думите „С определението“ се заменят със „С решението си“.

§ 27. В чл. 113, ал. 1 след думите „физическа сила“ се добавя „само когато това е абсолютно необходимо“.

§ 28. В чл. 114 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в основния текст след думите „се допуска“ се добавя „когато е необходимо“ и се поставя запетая;

б) в т. 4 думите „конвоиране или“ се заличават.

2. Създава се ал. 3:

„(3) Извън случаите по ал. 1 употребата на белезници се допуска и когато това е необходимо при конвоиране на лишен от свобода.“

§ 29. В чл. 116, ал. 1 след думите „употреби оръжие“ се добавя „само когато това е абсолютно необходимо“.

§ 30. В чл. 128, ал. 1 се създават изречения второ и трето:

„За всеки лишен от свобода се създава медицинско досие, което съдържа информация и постоянно поддържани данни за здравословното състояние на лишения от свобода. При преместване на лишения от свобода в друг затвор медицинското досие се изпраща незабавно на приемащата териториална служба.“

§ 31. В чл. 144 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 изречение първо се изменя така:

„Лишените от свобода, изолирани в наказателна килия, се посещават от медицински специалист всеки работен ден.“

2. Създава се ал. 3:

„(3) Извършените прегледи се удостоверяват в съответните писмени документи, които се прилагат към медицинското досие на осъденото лице.“

§ 32. В чл. 154, ал. 3 думите „или психологическо“ се заменят с „и психологическо“.

§ 33. В чл. 157, ал. 4 думите „по предложение на Съвета по изпълнение на наказанията“ се заличават.

§ 34. В чл. 157а, ал. 1 думата „специализирана“ се заличава.

§ 35. Член 179 се изменя така:

„Чл. 179. (1) Когато присъдата, с която на осъдения е наложено наказание лишаване от свобода, се отмени, изтърпяното по нея наказание се

зачита при изпълнението на наказанията лишаване от свобода или пробация, наложени на лицето с други присъди, като един ден лишаване от свобода се зачита за два дни пробация.

(2) Когато лишеният от свобода е изтърпял наказание над срока, определен от съда по една от присъдите, изтърпяното наказание в повече се зачита при изпълнение на наказанията лишаване от свобода или пробация, наложени на осъдения по други присъди, като един ден лишаване от свобода се зачита за два дни пробация.

(3) Заповедта на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ по ал. 1 и 2 подлежи на жалба или протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от връчването ѝ пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно.“

§ 36. В чл. 193 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 т. 5 се изменя така:

„5. изолиране в наказателна килия с извеждане на работа или на училище за срок до 3 денонощия.“

2. В ал. 2 след думите „се налагат“ се добавя „с мотивирана заповед“.

3. Създава се нова ал. 3:

„(3) Дисциплинарното наказание изолиране в наказателна килия на непълнолетен може да се налага само при извършено дисциплинарно нарушение по чл. 100, ал. 2, т. 4 и 6-8, както и при системни нарушения по чл. 100, ал. 2, т. 1-3 и 5. Наказанието не може да се налага в условия на единична изолация.“

4. Досегашната ал. 3 става ал. 4.

§ 37. Член 198 се изменя така:

„Чл. 198. (1) След изтърпяване на една година от наказанието началникът на затвора се произнася с мотивирана заповед след вземане на становищата на ръководителя на направление за социална дейност и възпитателна работа, на заместник-началника по режимно-охранителната дейност и на психолога относно основанията за продължаване на специалния режим по отношение на осъдения. Екземпляр от заповедта се връчва на осъдения срещу подпис и се изпраща на прокурора, осъществяващ надзор върху изпълнението на наказанието.

(2) Заповедта подлежи на жалба или протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от връчването ѝ чрез началника на затвора пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно.

(3) Началникът на затвора се произнася относно продължаването на изтърпяването на наказанието при специален режим периодично, но не по-късно от една година от предходното си произнасяне. Заповедта подлежи на жалба или протест по реда на ал. 2.

(4) Поставените на строг режим осъдени на доживотен затвор и на доживотен затвор без замяна може да се настаняват с мотивирана заповед на началника на затвора в общи помещения с останалите лишени от свобода и да участват във всички дейности заедно с тях.

(5) Със заповед на началника на затвора поставените на специален режим осъдени на доживотен затвор и на доживотен затвор без замяна може да участват съвместно с други лишени от свобода в трудови, възпитателни, образователни, спортни и други дейности.“

§ 38. Член 224 се изменя така:

„Чл. 224. Началникът на пробационната служба организира взаимодействието с началника на затвора по местоизпълнение на наказанието в случаите на условно предсрочно освобождаване с налагане на пробационни мерки.“

§ 39. В чл. 228 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думата „спира“ се заменя с „преустановява“.

2. В ал. 3, изречение първо думата „спира“ се заменя с „преустановява“.

3. Създава се ал. 4:

„(4) Когато по време на изтърпяване на наказанието пробация осъденият се е отклонил и е обявен за национално издирване, изпълнението на пробационните мерки се преустановява до установяване и довеждане на лицето в пробационната служба.“

§ 40. Създава се чл. 230а:

„Чл. 230а. (1) Когато присъдата, с която на осъдения е наложено наказание пробация, се отмени, изтърпяното по нея наказание се зачита при изпълнението на наказанията лишаване от свобода или пробация, наложени

на лицето с други присъди, като два дни пробация се зачитат за един ден лишаване от свобода.

(2) Когато осъденият е изтърпял наказание пробация над срока, определен му от съда по една от присъдите, изтърпяното наказание в повече се зачита при изпълнението на останалите присъди, по които му е наложено наказание пробация или лишаване от свобода, като два дни пробация се зачитат за един ден лишаване от свобода.

(3) Алинея 2 не се прилага за изтърпяната част от наказанието пробация в случаите, когато това наказание е било заменено с наказание лишаване от свобода на основание чл. 43а, т. 2 от Наказателния кодекс.

(4) Заповедта на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ по ал. 1 и 2 подлежи на жалба или протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от връчването ѝ пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно.“

§ 41. В чл. 235 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.

2. Създават се ал. 2 и 3:

„(2) Когато с присъда на едно лице се наложи самостоятелно наказание глоба, времето, през което то е било задържано, се зачита при изпълнението на наказанието лишаване от свобода или пробация, наложено му с друга присъда, като един ден задържане се зачита за един ден лишаване от свобода или за три дни пробация.

(3) Заповедта на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ по ал. 2 подлежи на жалба или протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от връчването ѝ пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно.“

§ 42. В чл. 237 се създава ал. 3:

„(3) Съдебният акт, с който е наложено наказание лишаване от право да се упражнява търговска дейност, се изпраща от прокурора на Агенцията по вписванията за извършване на вписване, заличаване и обявяване.“

§ 43. В чл. 239 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.
2. Създават се ал. 2 и 3:

„(2) Когато с присъда на едно лице се наложи самостоятелно наказание обществено порицание, времето, през което то е било задържано, се зачита при изпълнението на наказанието лишаване от свобода или пробация, наложено му с друга присъда, като един ден задържане се зачита за един ден лишаване от свобода или за три дни пробация.

(3) Заповедта на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ по ал. 2 подлежи на жалба или протест по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от връчването ѝ пред административния съд по местоизпълнение на наказанието. Решението на съда е окончателно.“

§ 44. Създават се част шеста с чл. 276-283 и част седма с чл. 284-286:

„ЧАСТ ШЕСТА

ЗАЩИТА СРЕЩУ ИЗТЕЗАНИЯ, ЖЕСТОКО, НЕЧОВЕШКО ИЛИ УНИЗИТЕЛНО ОТНОШЕНИЕ ПРИ ИЗТЪРПЯВАНЕ НА НАКАЗАНИЕТО ЛИШАВАНЕ ОТ СВОБОДА ИЛИ ЗАДЪРЖАНЕТО ПОД СТРАЖА

Чл. 276. (1) Всеки лишен от свобода или задържан под стража може да иска:

1. прекратяването на действия и бездействия на орган по изпълнение на наказанията или на длъжностно лице, представляващи нарушение на забраната по чл. 3;
2. извършването на действия с цел прекратяване или предотвратяване на нарушение на забраната по чл. 3.

(2) Липсата на изрично формулирано в нормативен акт задължение за извършване на фактически действия не е пречка искането по ал. 1 да бъде уважено, за да се прекрати нарушението на чл. 3.

Чл. 277. (1) Искането се предявява писмено пред административния съд по местоизпълнение на наказанието или задържането под стража.

(2) Искането може да се предяви и чрез началника на затвора или на съответната областна или районна служба „Изпълнение на наказанията“, който е длъжен да го изпрати в административния съд по местоизпълнение на наказанието или задържането под стража в тридневен срок от получаването му заедно с данни относно основанието за оспорваното действие или бездействие.

(3) Искането се вписва в специална книга в съда, като се отбелязват точният час на постъпването и подателят му.

(4) В случаите по ал. 1 съдът задължава органа по изпълнение на наказанията незабавно да предостави данни за оспорваните действия и бездействия.

Чл. 278. В 14-дневен срок от постъпването на искането съдията може да провери чрез органите на полицията, прокуратурата, омбудсмана, вещо лице или неправителствени организации, както и по всякакви други начини, действията и бездействията, чието прекратяване се търси, и основанието за тях.

Чл. 279. (1) Съдът разглежда искането в открито съдебно заседание.

(2) Заседанието се провежда с участие на началника на затвора или на съответната областна или районна служба „Изпълнение на наказанията“, лицето по чл. 276, ал. 1 и негов представител. Неявяването без уважителни причини на началника или на представителя на лицето по чл. 276, ал. 1 не е пречка за разглеждане на делото. Делото се разглежда в отсъствие на лицето по чл. 276, ал. 1, когато то заяви, че не желае да се яви или явяването му е невъзможно по здравословни или други основателни причини.

Чл. 280. (1) Съдът се произнася с разпореждане в срока по чл. 278, ал. 1.

(2) С разпореждането съдът може:

1. да отхвърли искането;

2. да разпорежи на органа по изпълнение на наказанията или на съответното длъжностно лице да извърши конкретни действия, с които да предотврати или да прекрати безусловно действията или бездействията, представляващи нарушение на чл. 3, като определи срок за това.

Чл. 281. (1) Разпореждането може да се обжалва в тридневен срок от обявяването му пред тричленен състав на същия съд.

(2) Жалбата се разглежда по реда на глава тринадесета от Административнопроцесуалния кодекс и не спира изпълнението.

Чл. 282. Разпореждането подлежи на изпълнение по реда на глава седемнадесета от Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 283. За неуредените в тази част въпроси се прилагат съответно разпоредбите на глава петнадесета, раздел I от Административнопроцесуалния кодекс.

ЧАСТ СЕДМА

ОТГОВОРНОСТ ЗА ДЕЙНОСТ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ОРГАНИ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАНИЯТА

Чл. 284. (1) Държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3.

(2) В случаите по чл. 3, ал. 2 съдът взема предвид кумулативното въздействие върху лицето на условията, в които се е изтърпявало наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, продължителността, както и други обстоятелства, които имат значение за правилното решаване на спора.

(3) Съдът задължава специализираните органи по изпълнение на наказанията да предоставят информация от значение за правилното установяване на фактите по делото. В случай на неизпълнение на това задължение съдът може да приеме за доказани съответните факти.

(4) Съдът може служебно да призове длъжностни лица от мястото за лишаване от свобода и всяко друго лице, чиито показания биха могли да спомогнат за изясняване на фактите по делото.

(5) В случаите по ал. 1 настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното.

Чл. 285. (1) Искът по чл. 284, ал. 1 се разглежда по реда на глава единадесета от Административнопроцесуалния кодекс.

(2) Искът се предявява пред административния съд по мястото на увреждането или по настоящия адрес на увредения срещу органите по чл. 284, ал. 1, от чиито актове, действия или бездействия са причинени вредите.

(3) За исковете по тази част се внася проста държавна такса в размер, определен с тарифата по чл. 73, ал. 3 от Гражданския процесуален

кодекс. Разноски по делата, както и разноски по изпълнението не се внасят предварително.

Чл. 286. (1) Делата по тази част се разглеждат със задължително участие на прокурор.

(2) Когато искът се отхвърли изцяло, съдът осъжда ищеца да заплати разноските по производството. Разноските се заплащат от ищеца и при оттегляне на иска изцяло или при отказ от иска изцяло.

(3) Когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса. Съдът осъжда ответника да заплати на ищеца и възнаграждение за един адвокат, когато е имал такъв, съразмерно с уважената част от иска."

§ 45. В Допълнителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. Параграф 3 се отменя.
2. Създава се § 3в:

„§ 3в. Интегритет по смисъла на този закон означава честност и степен, в която личността се придържа към установените правни, организационни, морални и социални норми.“

§ 46. В Преходните и заключителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. В § 13 думите „с изключение на разпоредбата на чл. 43, ал. 3, която влиза в сила от 1 януари 2019 г.“ и запетаята пред тях се заличават.
2. Създават се § 14, 15, 16 и 17:

„§ 14. В 3-годишен срок от влизането в сила на закона държавните служители, заемащи длъжности по чл. 19, ал. 1, т. 1 в Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" и в териториалните ѝ служби, преминават изследване за професионална и психологическа пригодност, което включва психологическо изследване и полифизиографски тест, по поредност, определена с акт на министъра на правосъдието. При констатиране на психологическа несъвместимост на държавния служител с изискванията за заеманата длъжност и непригодност да изпълнява служебните задължения същият се предлага за оценка на изпълнението на длъжностните задължения.

§ 15. Лишените от свобода или задържаните под стража, които са били освободени до шест месеца преди влизането в сила на този закон, могат да предявят иск по чл. 284, ал. 1.

§ 16. Лишените от свобода или задържаните под стража, които са били освободени преди влизането в сила на този закон и чиито оплаквания относно условия на задържане в нарушение на чл. 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи са били обявени за недопустими с решение на Европейския съд по правата на човека на основание неизчерпване на новосъздаденото вътрешноправно средство за защита, могат да предявят иск по чл. 284, ал. 1. Искът може да се предяви в шестмесечен срок от уведомяването им от Секретариата на Европейския съд по правата на човека за постановеното решение.

§ 17. Подадените до деня на влизането в сила на този закон искиове за вреди, причинени на лишени от свобода или задържани под стража от задържане в лоши условия, се разглеждат по реда на чл. 284, ал. 1.“

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 47. В Административнопроцесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 30 от 2006 г., бр. 59 и 64 от 2007 г., бр. 94 от 2008 г., бр. 35 от 2009 г., бр. 100 от 2010 г., бр. 39 от 2011 г., бр. 77 от 2012 г., бр. 104 от 2013 г., бр. 27 от 2014 г. и бр. 74 от 2016 г.), в чл. 203, ал. 2 накрая се добавя „или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража“.

§ 48. В Наказателния кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г.; изм. и доп., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм. и доп., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.; изм. и доп., бр. 89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1 и 86 от 1991 г.; попр., бр. 90 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1995 г. - бр. 97 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 и 85 от 1997 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1997 г. - бр. 120 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 83, 85, 132, 133 и 153 от 1998 г., бр. 7, 51 и 81 от 1999 г., бр. 21 и 51 от 2000 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2000 г. - бр. 98 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 41 и 101 от 2001 г., бр. 45 и 92 от 2002 г., бр. 26 и 103 от 2004 г., бр. 24, 43, 76, 86 и 88 от 2005 г., бр. 59, 75 и 102 от 2006 г., бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 от 2007 г., бр. 19, 67 и 102 от 2008 г., бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 32 от 2010 г., бр. 33 и 60 от 2011 г., бр. 19, 20 и 60 от 2012 г., бр. 17, 61 и 84 от 2013 г., бр. 19, 53 и 107 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 74, 79 и 102 от 2015 г. и бр. 32 и 47 от 2016 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 41 ал. 6 се изменя така:

„(6) Първоначалният режим на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода се определя от съда съобразно разпоредбите на този кодекс и на специалния закон.“

2. В чл. 70:

а) алинея 1 се изменя така:

„(1) Съдът може да постанови условно предсрочно освобождаване от изтърпяване на останалата част от наказанието лишаване от свобода по отношение на осъден, който е дал доказателства за своето поправяне и е изтърпял фактически:

1. не по-малко от една втора от наложеното наказание;

2. не по-малко от две трети от наложеното наказание в случаите на опасен рецидив.”;

б) алинея 2 се отменя;

в) алинея 3 се изменя така:

„(3) Когато осъденият изтърпява отделно две или повече наказания лишаване от свобода, условно предсрочно освобождаване се допуска само за последното от тях.“;

г) алинея 6 се изменя така:

„(6) При условното предсрочно освобождаване за осъдения се установява изпитателен срок в размер на неизтърпяната част от наказанието. В рамките на изпитателния срок, но за не повече от три години, съдът може да постанови една от пробационните мерки по чл. 42а, ал. 2, т. 1 - 4, като взема предвид доклад от пробационния служител.“

§ 49. В Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г., бр. 17, 52, 70 и 71 от 2013 г., бр. 21 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 42, 60, 74 и 79 от 2015 г. и бр. 32, 39 и 62 от 2016 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 301, ал. 1, т. 6 думите „и тип затворническо заведение“ се заличават.

2. В чл. 306, ал. 1, т. 2 думите „и типа затворническо заведение“ се заличават.

3. В чл. 437:

а) заглавието се изменя така:

„Предложение или молба за предсрочно освобождаване“

б) в ал. 1 т. 2 се изменя така:

„2. началникът на затвора;“

в) алинея 2 се изменя така:

„(2) Осъденият може и сам да подаде молба за предсрочно освобождаване по чл. 70 и 71 от Наказателния кодекс. Молбата се подава чрез началника на затвора.“;

г) създава се ал. 4:

„(4) Към предложението или молбата се прилагат личното досие на лицето, другите писмени материали от значение за правилното решаване на делото и списъкът на лицата, които трябва да бъдат призовани.“

4. В чл. 438:

а) заглавието се изменя така:

„Съд, който разглежда предложението или молбата“

б) думите „Предложението по чл. 437, ал. 1 се разглежда“ се заменят с „Предложението или молбата по чл. 437, ал. 1 се разглеждат“.

5. В чл. 439:

а) в заглавието накрая се добавя „или молбата“;

б) в ал. 1 след думата „предложението“ се добавя „или молбата“;

в) алинеи 2 и 3 се изменят така:

„(2) Участието на прокурора, началника на затвора или негов представител и на осъдения е задължително.

(3) Осъденият има право на защитник. Съдът назначава служебен защитник само когато осъденият не е в състояние да заплати адвокатско възнаграждение, желае да има защитник и интересите на правосъдието изискват това.“;

г) в ал. 4 думите „органа, който е направил предложението“ се заменят с „началника на затвора и на прокурора“;

д) алинея 5 отменя.

6. Създава се чл. 439а:

„Доказателства за поправяне на осъдения

Чл. 439а. (1) Доказателства за поправянето са всички обстоятелства, които сочат за положителната промяна у осъдения по време на изтърпяване на наказанието, като доброто поведение, участието в трудови, образователни, обучителни, квалификационни или спортни дейности, в специализирани програми за въздействие, общественнополезни прояви.

(2) Доказателствата за поправянето се установяват от оценката за осъдения по чл. 155 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, следването на индивидуалния план за изпълнение на присъдата по чл. 156 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, както и от всички други източници, които носят информация за поведението на осъдения по време на изтърпяване на наказанието.

(3) Неприлагането на мерки за поощрение, неучастието в програми и дейности по ал. 1, когато такива не са били достъпни за осъдения, или размерът на неизтърпяната част от наказанието не могат да бъдат единствени основания за отказ от постановяване на условно предсрочно освобождаване, без да се изследва цялостно поведението на осъдения по време на изтърпяване на наказанието.“

7. В чл. 440 ал. 2 се изменя така:

„(2) Определението на съда подлежи на обжалване от осъдения и от началника на затвора и на протест от прокурора по реда на глава двадесет и втора. Определението се изпълнява незабавно след изтичането на срока за обжалване, освен ако е подаден частен протест, който не е в интерес на обвиняемия.“

8. Член 441 се изменя така:

„Ново предложение или нова молба

Чл. 441. Когато предложението или молбата по чл. 437 не бъдат уважени от съда, ново предложение или молба може да се направят не по-рано от шест месеца от деня на влизането в сила на определението.“

9. Член 449 се изменя така:

„Предложение или молба за замяна

Чл. 449. (1) Предложението за замяна на наказанието доживотен затвор с наказание лишаване от свобода може да прави окръжният прокурор по местоизпълнението на наказанието или началникът на затвора след изтърпяване на определената по чл. 38а, ал. 3 от Наказателния кодекс част от наказанието.

(2) Осъденият може да подаде молба за замяна при условията на ал. 1.“

10. В чл. 450:

а) заглавието се изменя така:

„Ред за разглеждане на предложението или молбата“

б) в ал. 1 след думата „Предложението“ се добавя „или молбата“.

Законът е приет от 43-ото Народно събрание на 2016 г.
и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Цецка Цачева)

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража

В периода 1995-2015 г. делегации на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание (КПИ) към Съвета на Европа посетиха всички български затвори (с изключение на един), както и редица следствени арести. Всички посещения завършиха с констатиране на сериозни недостатъци в местата за лишаване от свобода и многократно повтаряни препоръки за преодоляване на проблемите. В резултат на липсата на решителни действия от страна на българската държава в тази връзка, пълното или частичното неизпълнение на препоръките на КПИ и продължаващото влошаване на положението на лишените от свобода, на 26 март 2015 г. КПИ направи публично изявление (мярка, която се предприема в изключителни случаи), с което идентифицира в обобщен вид констатираните проблеми и насърчи българските власти да предприемат необходимите спешни мерки.

На 27 януари 2015 г. Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) постанови пилотното решение *„Нешков и други срещу България“* (в сила от 1 юни 2015 г.), с което установи нарушения на чл. 3 - забраната за нечовешко и унизително отношение, и на чл. 13 - право на ефективни вътрешноправни средства за защита, от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (Конвенцията). Европейският съд по правата на човека постанови, че в България съществува системен проблем с лошите условия в местата за лишаване от свобода и липсват ефективни правни средства за защита (превантивно и компенсаторно) срещу тези условия. Това решение не е изолиран случай, а обобщава изводите, направени в редица предходни осъдителни решения срещу България, в които се констатира същият проблем. Тези решения са обединени в групата *„Кехайов и други срещу България“*, чието изпълнение е наблюдавано от Комитета на министрите на Съвета на Европа в засилена процедура. Решението *„Нешков и други срещу България“* дава насоки как да бъде изпълнено и поставя срок 18 месеца (който ще изтече на 1 декември 2016 г.) за въвеждане на ефективни превантивно и компенсаторно средство за защита (параграф 290 от решението).

Следва да се посочи обаче, че ефективността на средствата за защита и особено на превантивното средство за защита (уредено в предложената нова част шеста на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) е неразривно свързана с успешното предприемане на общи мерки за справяне с пренаселеността и лошите материални условия в местата за лишаване от свобода. Понастоящем именно ситуацията в местата за лишаване от свобода е основното препятствие пред ефективността на възможно превантивно средство поради липсата на места, които да предлагат адекватни условия на задържане. Като се има предвид, че ефективността на всяко едно средство зависи главно от ефективността на предприетите мерки, които да разрешат основните проблеми, усилията трябва да бъдат насочени и към подобряване на материалните условия и разрешаване на проблема с пренаселеността в местата за лишаване от свобода.

В отговор на това, както и в отговор на многократните препоръки на КПИ е предприет комплексен подход за изменения и допълнения в нормативната база.

I. Предложения за изменения и допълнения на ЗИНЗС

1. Предложение за изменение на чл. 3 и чл. 43, ал. 3

Направеното предложение за изменение на чл. 3 цели по-ясното дефиниране на лоши условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и задържането под стража. Дефиницията обхваща въпроси, които вече са били обект на преценка от ЕСПЧ. Тя е от голямо значение, тъй като се предвижда двете процедури за защита (превантивната и компенсаторната) да препращат към нея.

Предложено е отпадането на разпоредбата, с която се отлага влизането в сила на чл. 43, ал. 3 от ЗИНЗС. Отлагането е безсмислено предвид практиката на ЕСПЧ при тълкуване на чл. 3 от Конвенцията. Следователно стандартът от 4 кв. м следва да влезе в сила и в ЗИНЗС веднага, тъй като това задължение съществува за българската държава, а постигането му дори и при сегашния капацитет и населеност в местата за лишаване от свобода е напълно възможно с предлаганите изменения на институтите за първоначално разпределяне и преместване на лишените от свобода и режима за изтърпяване на наказанието.

2. Първоначално разпределение на лишените от свобода

С оглед на препоръките на КПИ за неотложни мерки за справяне на пренаселеността и идентифицирането ѝ от ЕСПЧ като сериозен проблем в поредица от решения и в пилотното решение *„Нешков и други срещу България“*, се предлагат изменения на уредбата за първоначално разпределение на лишените от свобода и възлагане на повече правомощия в тази насока на отговорните органи по изпълнение на наказанията.

Предлага се съдът с присъдата да определя единствено първоначалния режим на изтърпяване на наказанието в зависимост от наложеното наказание и личността на дееца. Така се опростява сегашният ред, който изисква от съда да определя и типа затворническо заведение, което и към момента има практическо значение единствено при определяне на първоначален строг режим, когато трябва да се постанови дали наказанието да се изтърпи в затвор или затворническо общежитие от закрит тип. Това може да доведе до обърквания, когато съдът определя строгия режим, но не се произнася изрично за типа затворническо заведение.

Успоредно с това се разширява приложното поле за определяне на първоначален общ режим. Той ще се налага и на осъдени, които са рецидивисти по смисъла на наказателното право, но са с по-ниска степен на обществена опасност, без да са пенитенциарни рецидивисти – не са осъдени, след като вече са търпели наказание лишаване от свобода. Предлаганият максимален сбор от двете наказания, които следва да се изтърпяват отделно, цели да обхване именно осъдени с по-нисък размер на наказанията както за отложеното по чл. 66 НК, така и за извършеното в изпитателния срок престъпление.

Дава се възможност и за повече дискреция на съда при определяне на първоначалния режим. Когато от материалите по делото се установи, че осъденият не е с висока степен на обществена опасност, съдът може да му определи първоначален общ режим, макар и в конкретния случай да е приложим строгият режим.

Съобразявайки се с първоначално определения от съда режим, изцяло в правомощията на професионалното ръководство на системата за изпълнение на наказанията в лицето на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията (ГДИН) е да осигури адекватното първоначално разпределение на лишените от свобода със свои заповеди. Законопроектът поставя следните изисквания: на първо място, типът затворническо заведение се определя според първоначалния режим и, на второ място, териториалното разпределение е подчинено на целите да се изпълни

минималният стандарт за жилищна площ в спалното помещение, съобразено с актуалните данни за наличния капацитет и населеност, както и да се даде възможност на осъдения да изтърпи наказанието максимално близо до местоживеенето си с цел запазване на семейните му контакти.

Основният акцент на предлаганите промени следва да се постави върху правомощието на главния директор на ГДИН по опростен ред и по собствена воля, без да е необходимо произнасянето на министъра на правосъдието, да осигури такова първоначално разпределение на осъдените, че да се избегне изначалното нарушение на чл. 3 от Конвенцията, съответно чл. 3 от ЗИНЗС, при неосигуряване на достатъчно жилищна площ.

3. Преместване на лишени от свобода и смяна на режима за изтърпяване на наказанието

Предлага се по-гъвкав режим за преместване на лишени от свобода както от един затвор в друг, така и в рамките на един затвор (от затвор към затворническо общежитие и обратно), с оглед на по-рационалното използване на капацитета на местата за лишаване от свобода и недопускане на пренаселеност.

Запазва се принципът, че преместване, с което не се променя или се облекчава положението на лишения от свобода, се извършва със заповед на главния директор на ГДИН или на началника на затвора, а преместване, с което се утежнява положението на осъдения – с акт на окръжния съд. Предлаганите изменения въвеждат изрично обжалваемост на актовете на органите по изпълнение на наказанията пред административния съд по местоизпълнение на наказанието, чието решение е окончателно. Възлагането на подобни правомощия на административните съдилища, освен че е израз на конституционно прогласения принцип, че административните актове подлежат на съдебен контрол, отразява и идеята на настоящия законопроект за засилен контрол на местата за лишаване от свобода от страна на независими органи като съда и прокуратурата. Разглеждането на жалби и протести срещу актовете на главния директор на ГДИН и на началника на затвора от съответния административен съд ще доведе до по-добър контрол върху и придобиване на познания за работата и капацитета на съответното място за лишаване от свобода и ще подпомогне съществено работата на съда при разглеждане на искания за защита срещу неоснователни действия и бездействия на органите по изпълнение на наказанията или на искиове за вреди, произтичащи от дейност на специализираните органи по изпълнение на наказанията.

В същото време се запазва настоящият режим - утежняването на положението на лишените от свобода да става с акт на окръжния съд. По същество всяко едно утежняване е своеобразно наказание и следователно следва да бъде налагано от наказателния съд.

Изрично е закрепена възможността за протест от страна на прокурора, който наблюдава изпълнението на наказанието. На първо място, такова правомощие на прокурора напълно съответства на функциите му по Закона за съдебната власт за упражняване на надзор за законност върху изпълнението на наказанията и в местата за лишаване от свобода. На второ място, засилената функция на прокуратурата по надзор на местата за лишаване от свобода е гаранция срещу прекомерна употреба на сила и административен произвол.

Разширява се и приложното поле на възможностите за преместване на лишени от свобода от едно място за изтърпяване на наказанието в друго. Предлага се, освен включване в курсове и обучения, лишеният от свобода да може да бъде преместен по негово желание и за работа. Предвижда се преместването да става и по молба на близките или на осъдения при промяна не само на постоянния, но и на настоящия адрес на лицата, с които поддържа социални контакти. Дава се възможност на главния директор на ГДИН при установяване на пренаселеност на дадено място да регулира процеса с преместване на лишени от свобода, но и при съобразяване с тяхното желание. За всяко преместване, което не е поискано от лишен от свобода, съответно отказ от поискано преместване, се предвижда да подлежи на обжалване пред административния съд, а не пред министъра на правосъдието.

Разширяват се и възможностите за преместване на лишени от свобода от затвор в затворническо общежитие от закрит тип, функциониращо като подразделение към затвора, и обратно, до повечето хипотези на преместване от едно място за лишаване от свобода в друго. В този случай решението се взема от началника на съответния затвор, а процедурата за обжалване е подчинена на същите правила като в предходния абзац, съответно също протича пред административния съд.

Предлага се преустановяване на съществуването на Комисията по изпълнение на наказанията към всеки един затвор, а правомощията ѝ да се поемат от началника на съответния затвор, който при произнасянето си ще взема предвид становищата на ръководителя на направлението за социалната дейност и възпитателната работа, на заместник-началника по

режимно-охранителната дейност и на началника на съответното затворническо общежитие, където осъденият изтърпява наказанието си. Това разширяване на правомощията на началника на затвора е в съответствие с чл. 84, т. 3 от Европейските правила за затворите и гарантира, от една страна - повече бързина и оперативност, а от друга - по-добра възможност началникът на затвора да изпълнява задълженията си по чл. 15 от ЗИНЗС, но съответно и персонифицира и отговорността. Съществуването на колективен орган за произнасяне по тези въпроси в една субординационна система, който формира решаващо мнозинство в състав, йерархично подчинен на началника на затвора, на практика е безсмислено.

Със законопроекта се предлага възможност за осъдения - при добро поведение, да поиска от началника на затвора преместването в затворническо общежитие от открит тип след изтичането на определен минимален срок на изтърпяване на наказанието в затвор или затворническо общежитие от закрит тип. Началникът на затвора се произнася след вземане на становището на горепосочените лица от администрацията на затвора и ако не уважи искането на осъдения, отказът му подлежи на обжалване пред административния съд, който решава въпроса окончателно. В случай че заповедта е потвърдена от съда, последващото искане на осъдения за преразглеждане на статута му не може да се направи веднага, а след изтичането на минимално предвиден в закона срок.

Предложени са изменения на разпоредбите, свързани с режима на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. Смяната на режима в полек ще се осъществява от началника на затвора по негова преценка и при определени законови предпоставки. Предвидена е възможност за подаване на протест от прокурора, осъществяващ надзор върху изпълнението на наказанието. Смяната на режима е въпрос, който ще остане изцяло в дискрецията на администрацията в местата за лишаване от свобода, с изключение на случаите, в които се утежнява положението на осъдения. В този смисъл предложеният текст на чл. 67 предвижда, че смяната на режима в по-тежък в рамките на първоначално определения от съда ще подлежи на обжалване или протест пред окръжния съд, а смяната в следващия по-тежък или в специален режим ще се осъществява с акт на окръжния съд.

4. Специален режим за изтърпяване на наказанието доживотен затвор и доживотен затвор без замяна

В няколко свои решения („Червенков срещу България“, „Харакчиев и Толумов срещу България“, „Манолов срещу България“ и др.) ЕСПЧ намира нарушение на чл. 3 от Конвенцията заради автоматичното налагане за срок поне пет години на специален режим за осъдените на доживотен затвор и доживотен затвор без замяна, както и пълната изолация на тази категория лишени от свобода без никаква възможност на компетентните органи да променят или да облекчат режима в рамките на този 5-годишен срок. Сегашната уредба на специалния режим е критикувана последователно и от КПИ.

Законопроектът изхожда от разбирането, че най-рестриктивният режим следва да се налага първоначално на осъдените на най-тежките наказания, но при показан прогрес от тяхна страна да съществува правомощие за администрацията да измени режима им в следващия по-лек, съответно - задължение да преразглежда специалния режим през определено време. Предвидена е възможност за обжалване или протестиране на заповедите на началника.

Предвижда се след изтичането на едногодишен период от изтърпяването на наказанието началникът на затвора задължително да прави преценка относно необходимостта от продължаване на специалния режим, като осъденият ще може да обжалва неблагоприятния за него резултат пред административния съд. Периодичната оценка е залегнала и при промяна на режима в специален по реда на чл. 67 и 68.

Предлага се и възможност началникът на затвора да разрешава на осъдени на доживотен затвор и на доживотен затвор без замяна, чийто режим не е променен от първоначалния специален, да участват в различни дейности съвместно с други лишени от свобода, за да се ограничи негативният ефект от продължителната изолация.

5. Изменения в глава 9, раздел III

С предлаганите изменения в раздел III на глава 9, засягащи употребата на сила, помощни средства и оръжие, се предвижда въвеждане на стандарта „абсолютна необходимост“, развит в юриспруденцията на ЕСПЧ по чл. 2 от Конвенцията (право на живот), съгласно който силата е абсолютно необходима само когато се прилага при изключителни обстоятелства и когато е строго пропорционална на преследваната разрешена цел. По този начин

разпоредбите на ЗИНЗС се привеждат в съответствие с международното право, както и с концепцията, възприета в чл. 85 и следващите от Закона за Министерството на вътрешните работи, за „абсолютната необходимост“ при употребата на сила. Промените ще отговорят и на редица критики, направени в докладите на КПИ през последните 20 години по повод насието над лишените от свобода.

Единственото изключение от стандарта „абсолютна необходимост“ е предвидено за употребата на белезници, по-конкретно при конвоиране на лишени от свобода. В тази ситуация е достатъчно употребата да е необходима, тоест стандартът е по-нисък, тъй като няма опасност за здравето или живота на лишения от свобода.

6. Защита срещу нарушения на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС (нова част шеста от ЗИНЗС)

В решението *„Нешков и други срещу България“* е констатирано, че понастоящем в българската правна система не съществува ефективно превантивно средство за защита срещу лоши условия на задържане и пренаселеност. Превантивното средство по същество представлява процедура, чрез която лишеният от свобода може да постигне прекратяване на едно положение, с което се нарушават неговите права, гарантирани както в чл. 3 от Конвенцията, така и в предложената нова редакция на чл. 3 от ЗИНЗС, чиято ал. 2 обхваща и по-леки случаи на поставяне в неблагоприятни условия в местата за лишаване от свобода.

В пилотното решение ЕСПЧ разглежда различни варианти за създаване на такава процедура. Един от тези варианти е приспособяването на производството по защита срещу неоснователни действия и бездействия на администрацията в Административнопроцесуалния кодекс (АПК) (чл. 250 и следващите и чл. 256-257) към специална процедура за разглеждане на искания на лишени от свобода, като се уточни подходът на съда към такива искания, ответниците, сроковете и ефективното изпълнение на разпорежданията. В същото време в решението си ЕСПЧ посочва критериите за ефективност на превантивното средство за защита. Направените предложения за създаване на нова част шеста са основани именно на тези критерии.

Следва да се посочи, на първо място, че лишените от свобода и задържаните под стража ще могат да използват тази процедура както за нарушения на основни права, които влизат в обсега на чл. 3 от Конвенцията,

така и за по-леки нарушения (действия и бездействия) от страна на затворническата администрация. Целта е да се уеднакви редът за оплаквания на лишени от свобода и задържани под стража, свързани с незаконосъобразни действия и бездействия на администрацията.

Според решението „*Нешков и други срещу България*“ органът, който разглежда оплакването, следва да е независим от пенитенциарната система. С предложенията се предвижда това да е административният съд по местоизпълнение на наказанието или задържането под стража. ЕСПЧ посочва, че органът следва да осигури ефективното участие на лишения от свобода. Това ще се постигне чрез възможността лишеният от свобода да подаде искането директно до съда и да участва в съдебното заседание. На следващо място, следва да се осигури бързото и добросъвестно разглеждане на оплакванията. За целта предложената процедура следва основните принципи за защита срещу неоснователни действия и бездействия на администрацията, предвидена в АПК, като са предвидени кратки срокове за разглеждане на исканията. Ответници по тези искания могат да са както органите по изпълнение на наказанията – началникът на затвора, главният директор на ГДИН, така и длъжностни лица от администрацията на мястото за лишаване от свобода. С оглед на бързината и засиленото служебно начало (принципи, на които се основава процедурата по защита срещу неоснователни действия и бездействия на администрацията в АПК) не е необходимо лишеният от свобода конкретно да посочва ответника, а съдът ще може да го конституира след преценка от чие име се извършват оспорваните действия или бездействия или след направена проверка.

Съгласно решението „*Нешков и други срещу България*“ органът следва да има на разположение правни средства за решаване на повдигнатия въпрос, решенията му да са обвързващи и подлежащи на изпълнение, както и да може да осигури промяна на условията в кратки срокове. На това изискване, на първо място, отговарят правомощията на съда да провери по различни начини и чрез различни органи и организации оспорваните действия и бездействия. Редакцията на разпоредбата е разширен вариант на чл. 252, ал. 3 от АПК, който дава възможност на съда да събира служебно доказателства, като в производството са допустими всички предвидени в закона способности за събиране на доказателства. Проверка чрез различни органи и институции дава възможност на съда да използва доклади, становища, резултати от проверки на различни органи и организации и да бъде максимално улеснен в установяване на твърдяното нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Предвидено е разглеждане на искането в открито съдебно заседание,

за да се даде възможност на лишения от свобода да се яви лично пред съда и да бъде изслушан.

На следващо място, на горепосоченото изискване за бързина и ефективност отговаря и правомощието на административния съд да разпорежи на органите по изпълнение на наказанията да прекратят действието, бездействието или съвкупността от такива, които са в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, и в същото време да им разпорежи да предприемат конкретни фактически действия за отстраняване на нарушенията (като например преместване в друга килия, ремонтни дейности, предоставяне на облекло или обувки и др.) в определен от съда срок.

7. Отговорност за дейност на специализираните органи по изпълнение на наказанията (нова част седма)

Следва да се посочи, че досегашният ред по чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди за разглеждане на искове на лишени от свобода за вреди, произтичащи от лоши условия на задържане, е обявен за неефективен с решението *„Нешков и други срещу България“*. Констатираните недостатъци на досегашната практика са: липсата на яснота относно това кои точно действия и бездействия на административния орган следва да докаже ищецът, за да бъде успешен искът му (параграф 195); твърде формалистичният подход при прилагане на принципа *„affirmanti incumbit probatio“* (*тежестта на доказване е върху твърдящия*), който не взема предвид трудностите, с които лишеният от свобода може да се сблъска при доказване на твърденията си (параграф 196); преценка на условията на задържане в светлината на националните правни норми, които уреждат отделни аспекти на условията на задържане, а не в светлината на кумулативния ефект на тези условия върху задържания с оглед на общата забрана за нечовешко и унижително отношение по чл. 3 от Конвенцията (параграф 197); отказът да се приеме презумпцията, че лошите условия на задържане причиняват неимуществени вреди на задържания, както изисква практиката на ЕСПЧ (параграф 198); прилагане на разпоредбите на погасителната давност по начин, който не отчита продължаващата природа на поставянето в лоши условия (параграф 199).

С предлаганите промени се предвижда преодоляване на тези недостатъци чрез въвеждането на специфично съдебно средство за лишени от свобода и задържани под стража за компенсиране на вреди в резултат на нарушение на забраната за изтезание, нечовешко или унижително отношение от страна на специализираните органи по изпълнение на наказанията,

регламентирана изрично в новата редакция на чл. 3 от ЗИНЗС. Тази забрана произтича пряко и от чл. 3 от Конвенцията, която по силата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията е част от вътрешното право и има предимство пред националното законодателство.

Новата процедура предвижда по-облекчено прилагане на принципа „*affirmanti incumbit probatio*” - тежестта на доказване за ищеца не бива да е прекомерна, като от него се изисква да представи доказателствата, с които разполага, но основната тежест на доказване да се пада върху органа по изпълнение на наказанията, разширява се обхватът на служебното начало и се предоставя на съда да изисква относимата информация, необходима за правилното установяване на фактите (параграф 184 от решението).

На следващо място, поради фундаменталния характер на забраната за изтезания и нечовешко и унижително отношение, всяко отношение, което ѝ противоречи, се счита за *a priori* пораждащо неимуществени вреди за пострадалия (параграф 198 от решението). Дава се възможност на националния съд да реши делото в съответствие със стандартите, изведени в практиката на ЕСПЧ, според които лошите условия на задържане на едно лице не са непременно следствие на незаконосъобразни действия или бездействия на администрацията, а могат да са резултат от различни по естеството си фактори; от съществено значение е кумулативното въздействие на условията върху задържания, продължителността и др. (параграфи 195, 197).

С Преходните разпоредби се урежда изрично обратната сила на закона (каквото е и изискването по параграф 289 от решението). Лишените от свобода и задържаните под стража, които към влизането на закона в сила продължават да са задържани, могат да предявят на общо основание иск по чл. 284, ал. 1. Лишените от свобода и задържаните под стража, които са били освободени в шестмесечния период преди влизането в сила на закона, също могат да предявят иска по чл. 284, ал. 1. Лишените от свобода и задържаните под стража, които са били освободени преди влизането в сила на закона и имат жалби пред ЕСПЧ с оплаквания за нарушение на чл. 3 от Конвенцията поради лоши условия на задържане, също могат да подадат иска по чл. 284, ал. 1, в случай че оплакванията им са отхвърлени поради неизчерпване на новосъздаденото средство за защита. Относно заварените случаи – вече образуваните производства по чл. 1 от ЗОДОВ за вреди на лишени от свобода или задържани под стража, причинени от лоши условия на задържане, следва да се разглеждат по новия ред, предвиден в част седма от ЗИНЗС.

8. Други изменения

С измененията в глава шеста се уреждат на законово ниво изискванията за заемане на длъжности в пенитенциарната система за държавни служители, които пряко осъществяват дейности по изпълнение на наказанията или на мярката за неотклонение задържане под стража. Цели се повишаване на изискванията за работа на такива длъжности от гледна точка на психологическа пригодност, устойчивост, надеждност и интегритет, като изрично е дефинирано понятието интегритет. Почтеността и нравствените качества следва да се приемат като необходими за гарантиране изпълнението на служебните задължения и да са изискуеми заедно с професионалните качества за профила на лицата, работещи в местата за лишаване от свобода, и техните ръководители на всяко едно ниво.

Предвид това с измененията се предвижда задължително изследване за професионална и психологическа пригодност на кандидатите за държавни служители, които пряко осъществяват дейности по изпълнение на наказанията или на мярката за неотклонение задържане под стража, в Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" и в териториалните й служби, включващо психологическо изследване и полифизиографски тест. По този начин ще се преценяват психологическите характеристики и особености, формираните ценности и нагласи, имащи отношение към специфичните професионални изисквания за съответните длъжности. Впоследствие при повишаване в длъжност също задължително ще се провежда изследване на професионалната и психологическата пригодност със същите компоненти с цел повишаване в длъжност само на служители с високи професионални и нравствени качества.

Наред с това се предвижда възможност при наличие на определени обективни показатели да може да се извършва изследване за професионална и психологическа пригодност за определяне на актуалната психологическа съвместимост на държавните служители, пряко осъществяващи дейност по изпълнение на наказанията или на мярката за неотклонение задържане под стража, с изискванията за заеманата длъжност и пригодността им да изпълняват служебните задължения. Установена е процедурата за съпоставка на актуалния личностен профил с критериите за длъжността и конкретните функционални задължения под формата на ретестиране - по нареждане на министъра на правосъдието или на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, като предложения могат да правят началниците на териториалните служби на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“. Предложенията следва да са мотивирани с описание на конкретно

определени от закона обстоятелства. Последницата от констатиране на непокриване на изискванията за длъжността в резултат на ретестиране ще се изразява в предложение за оценка на длъжностните задължения.

С цел създаване на гаранции, че изследването за професионална и психологическа пригодност, и особено в случаите на ретестиране, не би могло да се използва за други цели, различни от тези в закона, е предвидено то да се извършва от експерти психолози от независима психологическа лаборатория извън Министерството на правосъдието при условия и по ред, определени с акт на министъра на правосъдието.

Предложените изменения относно дейностите с огнестрелни оръжия и боеприпаси, които се извършват в ГДИН, не променят досегашната правна уредба, а само я привеждат в съответствие с терминологията, използвана в Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия, като се детайлизират дейностите, както са посочени в Наредбата за условията и реда за осъществяване на дейностите, свързани с оръжията, боеприпасите и пиротехническите изделия, и контрола над тях в Главна дирекция „Охрана“ и ГДИН към Министерството на правосъдието (приета с ПМС № 71 от 2012 г., обн. ДВ, бр. 29 от 2012 г.).

С оглед на изпълнението на конкретни препоръки на КПИ и отстраняване на констатирани несъвършенства на съществуващата към момента правна уредба, извън свързаните с пренаселеността и лошите материални условия за изтърпяване на наказанието, се предвиждат и допълнителни изменения. В чл. 86 - към категорията лица, с които контактите на осъдения не могат да се ограничават, се добавя и лицето, с което се намира във фактическо съжителство, с цел осъвременяване на разпоредбата. И на законово ниво - с цел пределна яснота, се въвежда гарантираното от Конституцията (чл. 34) право на свобода и тайна на кореспонденцията.

Предвиждат се промени относно дисциплинарните наказания, които се налагат на лишените от свобода. Най-съществената от тях е съобразяването от закона на тежестта на извършеното дисциплинарно нарушение с налаганото наказание – най-тежките дисциплинарни наказания, включващи принудителна изолация, да могат да се налагат само за най-сериозните нарушения или системност при извършването на останалите нарушения. Предлага се медицински специалист да посещава изолираните в наказателна килия всеки работен ден, за да се гарантира по-добър контрол върху здравословното им състояние. По отношение на непълнолетните се въвежда минималният стандарт на КПИ, според който максималната продължителност на изолирането в наказателна килия за непълнолетен може

да е до 3 денонощия. И на законово ниво се предвижда създаването на медицинско досие на осъдения, което да съдържа цялата информация за здравния му статус.

Предвижда се постигане на последователност и систематичност между нормите на чл. 25, ал. 2 и 3 и чл. 59 от НК и изпълнителните норми в ЗИНЗС. Практиката ни сблъсква с множество случаи, при които едно лице е изтърпявало наказание лишаване от свобода над определения му от съда срок, което впоследствие не се приспада при изпълнение на наказание пробация, наложено му по друга присъда, тъй като не са налице предпоставките на чл. 23–25 от НК. Не са редки и случаите, когато дадено лице е осъдено на самостоятелни наказания обществено порицание или глоба, и тези наказания са изпълнени, но до влизането в сила на присъдите лицето е било задържано със заповед по ЗМВР или на основание чл. 64, ал. 2 от НПК или с определение на съда по чл. 64, ал. 5-8 от НПК за налагане на мярка за неотклонение задържане под стража. В тези случаи задържането под стража на осъдените се явява своеобразно наказание в повече в сравнение с окончателно наложеното/наложените им наказание/наказания. Ето защо, и за да се възстанови някаква справедливост по отношение на тези лица, съответно да се ограничи възможността за осъждане на държавата, следва да се внесат промени в изпълнителните норми на чл. 179, 235, 239 и създаването на нов чл. 230а, които да регулират това зачитане на изтърпяно над определения срок наказание.

Предвидена е възможност за прокурора, който непосредствено осъществява надзор върху изпълнението на конкретното наказание лишаване от свобода, пробация или обществено порицание и има най-пълни сведения за изпълнителния статус на осъдения, да има възможност да протестира срещу заповедта на главния директор на ГДИН.

II. Предложения за изменения на Наказателния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс, свързани с предсрочното освобождаване

С предлаганите изменения, засягащи института на предсрочното освобождаване, се цели предоставяне на възможност на всеки осъден на лишаване от свобода да получи правната възможност да подаде молба за предсрочно освобождаване, която да се разгледа от независим и безпристрастен съд. Съдът ще има възможност да се запознае с всички данни за поведението на осъдения по време на изтърпяване на наказанието и да

вземе решение дали осъденият вече се е поправил и изтърпяването на остатъка от наказанието не е необходимо за постигане на неговите цели. Предлаганите промени са в унисон и с Препоръка № 22 от 2003 г. на Комитета на министрите на Съвета на Европа, която отбелязва необходимостта да се предвиди възможност предсрочното освобождаване да се прилага спрямо всички осъдени, независимо от размера на наложеното наказание, както и с решението „*Нешков и други*“, което изисква спешни мерки за справяне с пренаселеността.

Действащата към момента законова регламентация не допуска повторното прилагане на института спрямо осъдени, които вече са се ползвали от него, освен ако са реабилитирани за престъплението, от изтърпяване на наказанието, за което са освободени предсрочно. С предлаганите промени се предвижда това ограничение да отпадне, като възможността да получат условно предсрочно освобождаване действително се разпростре върху всички осъдени на лишаване от свобода, с което се цели и осъдените повторно да бъдат стимулирани да се стремят към поправяне. Към настоящия момент такъв стимул отсъства за тази категория осъдени, което значително затруднява работата на служителите в затворите за тяхната ресоциализация.

Предвижда се и отпадане на сега съществуващото ограничение за минимален остатък от наказанието, когато се касае за престъпление, извършено при условията на опасен рецидив. Това решение е продиктувано от убеждението, че не размерът на остатъка от наказанието следва да е определящ за предсрочното освобождаване на осъдения, а поведението му по време на изтърпяване на наказанието и показаните резултати.

В този смисъл се дава дефиниция на „доказателствата за поправяне“, като се изоставя остарялата формулировка „честно отношение към труда“, и е направен опит да се зададат по-ясни критерии за очакваното от осъдения поведение по време на изтърпяване на наказанието, които съответно да се вземат предвид и от съда при решаване на въпроса за предсрочното освобождаване на осъдения. Изброяването не може да е изчерпателно и да обхване всички възможни проявления на изискуемото от осъдения добро поведение, сочещо на поправяне и превъзпитание, съответно не всяко негативно обстоятелство, установено за осъдения, може да е основание да не бъде предсрочно освободен, без комплексно да се изследва поведението му по време на изтърпяване на наказанието.

Предлага се отпадане на минималния размер на изпитателния срок от шест месеца, защото това премахва възможността на осъдени с остатък,

по-малък от шест месеца, да се определя изпитателен срок, надвишаващ неизтърпяната част от наказанието. Предлагащото разрешение отново е в унисон с Препоръка № 22 от 2003 г. на Комитета на министрите на Съвета на Европа, която предвижда определеният изпитателен срок да не надвишава по размер остатъка от наложеното с присъдата наказание.

Съществени промени се предлагат и в процесуалния ред за прилагане на института на предсрочното освобождаване. Най-значимата от тях е предвиждането на право на всеки осъден да подаде молба до съда след изтичането на минималния срок на изтърпяване на наказанието, регламентиран в чл. 70 и 71 от НК. По сега действащия ред достъп до съда, който да разгледа въпроса за предсрочното му освобождаване, може да бъде получен от осъдения единствено ако е предложен от Комисията по чл. 73 от ЗИНЗС или от прокурора. Същевременно отказите на тези органи да направят такова предложение не подлежат на обжалване от осъдения и той по никакъв начин не може да повлияе на отрицателното им становище за изискуемата степен на поправянето му в затвора.

С предоставяне на право на осъдения да сезира съда след изтичането на определен период ще се постигне, от една страна, осигуряване на достъп до съда на всеки осъден при определени предпоставки и съответно много по-голям стимул за всеки да участва в ресоциализационните програми, организирани от затворническата администрация, съответно следва и да се повиши процентът на онези, при които програмите ще дадат резултат и престъпните им нагласи ще бъдат променени. От друга страна, ще се постигне и намаляване на корупционния натиск върху служителите на затвора, от които няма да зависи предложението до съда за предсрочното освобождаване на осъдения, както и подобряване на отношенията между служителите и лишените от свобода, защото последните ще имат по-малко основания да търсят причините за неосъществяването си предсрочно освобождаване в липсата на предложение от онези, с които са в контакт ежедневно.

С отпадането на ролята на Комисията по чл. 73 от ЗИНЗС съответно се засилва тази на началника на затвора, който ще дава становище по въпроса за предсрочното освобождаване на осъдения и ще може да обжалва определението на съда, с което последният се произнася по същество, ако произнасянето не съвпада със становището му. Определението ще се изпълнява незабавно след изтичането на срока за обжалване, освен ако е подаден частен протест, който не е в интерес на обвиняемия.

По-големи процесуални права в производството получава и осъденият, който ще може да участва активно, да доказва направения прогрес по време на изтърпяване на наказанието и съответно да обжалва пред горната инстанция отказа на съда да бъде предсрочно освободен.

Предоставянето на право на осъдения да подаде молба за предсрочното освобождаване след изтичането на определен период от наказанието предполага повторното разглеждане на този въпрос, в случай на отказ на съда да освободи лишения от свобода предсрочно, отново да бъде обвързано с изтичане на определен срок.

III. Предложения за изменение на Наказателно-процесуалния кодекс, свързани със замяната на наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода

Изхождайки от изложените по-горе мотиви, обосноваващи необходимостта от въвеждане на право на осъдения да подаде молба до съда след изтичането на определено време и възможност съдът да прецени показания прогрес от осъдените на лишаване от свобода при решаване на въпроса за предсрочното им освобождаване, законопроекът логично предлага същата концепция и по отношение на осъдените на доживотен затвор при решаване на въпроса за замяната на наказанието им с лишаване от свобода за срок от тридесет години.

Споделя се разбирането, че осъдените на доживотен затвор не следва да бъдат поставяни в неравнопоставено положение в сравнение с останалите лишени от свобода от гледна точка на достъпа до съд, който да прецени постигнатите от тях резултати по време на изтърпяване на наказанието, и евентуално да замени доживотната им присъда с лишаване от свобода.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Препис

РЕШЕНИЕ № 835

от 3 октомври 2016 година

ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТ

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ

РЕШИ:

1. Одобрява проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.
2. Предлага на Народното събрание да разгледа и приеме законопроекта по т. 1.
3. Министърът на правосъдието да представи законопроекта по т. 1 в Народното събрание.

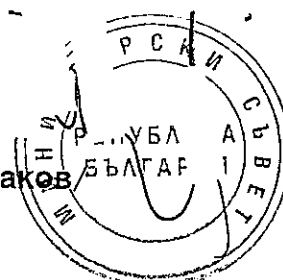
МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Бойко Борисов

ЗА ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Веселин Даков

Вярно,

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
“ПРАВИТЕЛСТВЕНА КАНЦЕЛАРИЯ”:

/Веселин Даков

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

№ 02.01- 170.....

3. ОКТОМВРИ.... 2016 г.

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	602-01-55
Дата	03 / 10 2016 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

г-жа ЦЕЦКА ЦАЧЕВА

17.10
Vessy

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ЦАЧЕВА,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България изпращам Ви одобрения с Решение №.....835..... на Министерския съвет от 2016 г. проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Съгласно текста.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

РАЗПОРЕЖДАНЕ

НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

N 650-01-318 / 04. 10 2016 г.

На основание чл. 8, ал. 1, т. 1 и чл. 74, ал. 1 и 2 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание

РАЗПОРЕЖДАМ:

Разпределям законопроект за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, № 602-01-55, внесен от Министерски съвет на 03.10.2016 г., на следните постоянни комисии:

Водеща комисия:

- Комисия по правни въпроси

Комисии:

- Комисия по вероизповеданията и правата на човека

ЗА ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

ДИМИТЪР ГЛАВЧЕВ